

הלכות שבת סימן רעז רעה

ביאורים ומוספים

[ביה"ל ד"ה והנחת]

ומסימן שח אין ראיה להפך⁽⁴⁰⁾, דהתם הפנה במקומו לנדר ממש, וצ"ע אליה רבה בסימן רסה⁽⁴¹⁾.

(40) היינו ממה שכתב הרמ"א שם (ס"ג) שאסור לנגוע במוקצה באופן שמנדרו על ידי זה.

(41) שאף הוא כתב (שם ס"ק יב) לחלק בין המתכוין לנדר, שאסור, ובין הנוגע בלא כוונה לנדר, והדבר התנדנד מאליו, שמותר.

[משנ"ב ס"ק כ]

דקא קמא לן דגר שהדליקו בו באותה שבת אסור לטלטלו⁽⁴²⁾.

(42) ואכן לגבי כלים המותרים לשימוש בשבת, כתב לקמן (ס"ו) שלו ס"ק יב) שאסור להניחם על האילן בערב שבת, שמתוך שהוא משתמש בהם תמיד יש לחוש שמא יבא להורידם בשבת מהאילן. אמנם דעת הגרש"ז אויערבך (שש"כ פכ"ז הע' ג) שהיינו דוקא בכלים שרגילים להשתמש בהם תמיד, או כגון נר שהאדם נהנה ממנו בשבת ויום טוב, שבהם יש לחוש שיטלם מהאילן, אבל דבר שאין משתמשים בו תמיד, ואף אין דעתו ליהנות ממנו בשבת, מותר להניחו על האילן, שהרי לא מצינו איסור לתלות סל על אילן מבעוד יום, וכן לא מצינו חיוב להוריד את כל החפצים מהאילנות מבעוד יום.

[משנ"ב ס"ק כא]

אפלו להניחו מערב יום-טוב, ונדלקמן בסימן תקיד סעיף ו'⁽⁴³⁾.

(43) וכפי שביאר שם (ס"ק לו), שביום טוב עצמו הרי אסור להניחו, משום שאף הנחת הנר על האילן נחשבת כשימוש באילן.

ובטעם הגזירה שלא להשתמש באילן, כתב השו"ע לקמן (ס"ו) שלו ס"א) שחששו חז"ל שיעלה על האילן ויתלוש, וביאר המשנ"ב שם (ס"ק ה), שחשש הוא שמא יתלוש בכוונה מענפיו או עליו או פירותיו, ויתחייב חטאת.

[משנ"ב ס"ק כב]

אכל של מתכות אסור⁽⁴⁴⁾, כי המקממו חייב משום מקציר⁽⁴⁵⁾.

(44) ושיעור החימום שנאסר, כתב החזו"א (או"ח סי' לו ס"ק יא וסי' נ ס"ק ט) שאף שאינו חייב עד שתיעשה גחלת, על כל פנים אסור מדרבנן כבר משעה שהתחממה המתכת בשיעור שהיד סולדת בו, ויתכן שאיסורו מהתורה כדין חצי שיעור.

אמנם, לענין נתינת קדירה ריקנית על גבי כירה בשבת כדי להניח את התבשיל על גבה [המבואר בשו"ע לעיל (סי' רנג ס"ג)], לא הזכיר המשנ"ב שאין לעשות כן בקדירה של מתכת, וביאר הגרי"ש אלישיב (שבות יצחק דיני שהיה וחזרה פ"ד אות ה) בדעתו, שדוקא בכפיית קערה על נר יש לחוש שמא תתאדם המתכת, כיון שהשלהבת גדולה וסמוכה לדופן הקערה, מה שאין כן בקדירה ריקנית המונחת על גבי הכירה, ששולי הקדירה רחוקים קצת מהגחלים, אף אם תתחמם המתכת בשיעור של יד סולדת, מ"מ אין לחוש שמא תתאדם בכך, ולפי זה מתבאר מדברי המשנ"ב שלא כדעת החזו"א שאסר גם כשאין המתכת מתאדמת.

וכן כתב בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"א סי' צג) שמותר להניח

פח העשוי ממתכת על גבי האש באופן שלא תתלבן המתכת [היינו אף אם תעמוד שם כל היום, אבל אם באופן שתעמוד שם כל היום היא תבוא לידי ליבון, כתב שם שהדבר אסור אף אם דעתו לסלקו קודם לכן], וכן כתבו הגרש"ז אויערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"א סי' יא הע' 2), והשו"ת שבט הלוי (ח"א סי' צא).

(45) כן כתב הרמב"ם (פ"ב מהל' שבת ה"א), וכמצינו בשעה"צ (ס"ק כג). אכן, בפ"ט מהל' שבת ה"ו כתב הרמב"ם, שהמחמם את המתכת עד שתיעשה גחלת חייב משום מבשל [כמובא לקמן (סי' שיח ס"ק א)], וישב בשעה"צ לקמן (שם ס"ק א) בשם הלח"מ, שמתחילה כשנעשה הברזל רך חייב משום מבשל, ולאחר מכן כשנעשית המתכת גחלת בוערת, חייב משום מבעיר, כיון שנעשה דבר השורף.

באופן אחר ביאר החזו"א (או"ח סי' נ ס"ק ט), שהדבר תלוי בכוונת האדם, שכשברצונו להתיך את המתכת ולעשותה גחלת, כדי שבעודה רכה יצור בה צורה, חיובו משום מבשל ולא משום מבעיר, וכשברצונו ללבנה כדי לצרפה, חיובו משום מבעיר ולא משום מבשל. והוסיף, שאף באופן שאין ברצונו לא לכך ולא לכך, מ"מ הדבר אסור, משום שלדעת הראב"ד (פ"ב מהל' שבת ה"א) בחימום מתכת יש משום בישול בכל אופן, ואף לדעת הרמב"ם אין הדין ברור להיתר.

[משנ"ב ס"ק כד]

אף דהיה להניח מעט אור בין הקלי להנר, דאם לא-כן יקנה הנר⁽⁴⁶⁾.

(46) ובגדר כיבוי זה, כתב הגרש"ז אויערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"ב סי' ל) שאין זה נחשב כגרם כיבוי, אלא ככיבוי בידים, שכמו שאי אפשר לשלהבת בלא שמן כך אי אפשר לה בלא אור.

[ביה"ל ד"ה די וכו']

אכן לפי מה שפסק שם הגר"א דהגיעה פטר בקל גנאי⁽⁴⁷⁾.

(47) וכדעה זו סתם במשנ"ב לקמן (סי' שי ס"ק כב).

ומה שכתב השו"ע שם (ס"ו), 'ובלבד שלא יגע בו', כתב המשנ"ב (שם) שכוונתו על דברים שעלולים להתנדנד, כגון ביצה וכדו'.

סימן רעז

שיכול לכבות הנר בשביל החולה

[משנ"ב ס"ק א]

ידווקא בשאי אפטר להוציא החולה למקום אחר⁽¹⁾ וכו', או על-ידי הוצאה לחדר אחר, דאי לאו הכי בנדאי יותר טוב לטלטל מקצה מלעבר על אסור כביה⁽²⁾.

(1) ואם אינו יכול להוציא את החולה אלא לרשות הרבים, כתב לקמן (סי' שכט ס"ק ב) לענין דליקה שפרצה במקום שיש חולה או קטן, שלדעת המג"א מוטב לכבותה ולעבור על איסור דרבנן של מלאכה שאינה צריכה לגופה, מאשר לעבור על איסור התצאה לרה"ר, כיון שלדעת הרבה פוסקים גם בזמנינו יש רה"ר

המשך בעמוד הבא

הלכות שבת סימן רעז רעה

ביאורים ומוספים המשך

שכיון שאמרה התורה לחלל שבת עבור פיקוח נפש, כל מה שעשו לצורך זה אינו נחשב כחילול שבת. ומה שכתב הביה"ל (ד"ה מתר) שמי שהיה יכול להוציא את החולה מהחדר ולא הוציאו אלא כיבה את האור, הרי זה חייב חטאת לדעת הרמב"ם, אין זה אלא משום שלא היה צריך לכבות את האור כלל, מה שאין כן כשצריך לחלל את השבת, גם כשחילל בלא שינוי אינו חייב חטאת.

[משנ"ב ס"ק ג]

שפקוק נפש דוחה שבת, ויבדל קמן בסימן שכח⁵.

5) ובגדר דין זה, כתב שם (ס"ק לט) שנחלקו הראשונים, שיש אומרים ששבת 'הותרה' אצל פיקוח נפש, אבל לדעת הרבה מן הראשונים שבת אינה אלא 'דחיה' אצל פיקוח נפש.

[שעה"צ ס"ק א]

עין לקמן בסימן שט סעיף קטן ה בסק"א אברהם⁶ ובסימן שלד סעיף כו בהג"ה⁷.

6) שכתב בדעת ה"ש מי שאומר המובא בשו"ע שם (ס"ז), שלא אמרו שמחללים שבת על נכרים שבאו על עסקי ממון, אלא באופן שבאו כנגד רבים, שיש לחוש שמא יעמוד אחד כנגדם ויהרג, אבל בנכרים שבאו על יחיד, יניחם ליקח את ממונו ולא יחלל את השבת, כיון שאין חשש סכנה בדבר.

7) שם כתב שאסור לחלל שבת כדי להציל ממון. והוסיף המשנ"ב שם (ס"ק ע), שאין לעבור לצורך הצלת ממון אפילו על איסור דרבנן.

[ביה"ל ד"ה מותר]

דחוששים פן על ידי טלטולו יכבד עליו החלי יתר, ויבדל קמן בסימן תריח סעיף א⁸ וכו', ואפילו הכי מותר בחללה שיש בו סכנה אף לרבי יהודה⁹ וכו', אף לרבי שמעון בחללה שאין בו סכנה¹⁰.

8) שם כתב השו"ע, שחולה שיש חשש שמא יכבד עליו חליו, יש להאכילו ביום כיפור. וביאר הביה"ל שם (ד"ה חולה), שיש להאכילו אף אם בעת אין סכנה בחליו, כיון שאם לא יאכל יכבד עליו החולי, ויש חשש שמא יבא לידי סכנה.

9) וגדולה מזו כתב הר"ן (שבת ל, א) בשם הרא"ה, שעדיף לכבות את הנר בוריוות לאלתר, מאשר להוציאו או לכפות עליו כלי. [אלא שאולי כוונתו, שבהוצאת הנר או בכפיית הכלי עליו אי אפשר להזדרז כמו בכיבוי].

10) אולם, באופן שיש סכנת אבר, דעת הגרש"ז אויערבך (ששי"כ פל"ג הע' יז), שמותר לעבור גם על איסור מלאכה שאין צריכה לגופה. ובשונה הלכות (סי' שכח ס"ט) הסתפק בדבר.

[ביה"ל ד"ה לכבות]

בסק"א אברהם סעיף קטן יז מה שכתב שם לדעת רש"י¹¹ וכו', וגם שדעת החולה מתישב בזה¹², עין לקמן סימן של בסק"א אברהם סעיף קטן ב לענין ילד¹³ וכו', ועין שם בבאור הלכה¹⁴ וכו', אצל להטות הנר כדי ששאי יתר בטוב אסור¹⁵ וכו', ועין בסימן שכח סעיף טז¹⁶.

11) שם כתב בשם רש"י, שמלאכה שאין במניעתה סכנה, דהיינו המשך בעמוד הבא

דאורייתא, ואילו לדעת הח"א מוטב להוציאם דרך רה"ר מאשר לכבות את הדליקה.

2) ואף לסוברים שאיסור כיבוי אינו אלא מדרבנן, מ"מ כתב להלן (ס"ק ג) שחמור הוא משאר איסורי שבות, כיון שלכל הדעות יש בו צד חיוב.

[משנ"ב ס"ק ב]

ואפ"ש לעשות על ידי בלי אחר, יצשה על ידי³ [סימן שכח סי"ב בהג"ה⁴].

3) ומלאכה שניתן לעשותה או על ידי ישראל אחד או על ידי שני אנשים יחד [באופן שזה יכול וזה יכול], דעת הגר"י קרליץ (חוט שני ח"ד פפ"ט ס"ק כג) שצריך לעשותה באופן זה, משום שאין בכך אלא איסור דרבנן [ראה ח"א כלל ט ס"ט], ועדיף שיעברו שנים על איסור דרבנן, מאשר יעבור אחד על איסור תורה. וראה מה שכתבנו לקמן (סי' שטז ס"ק כא).

4) שם כתב הרמ"א, שכן הוא המנהג כדבריו במקום שאין לחוש שיתעצל, ובשם הט"ז כתב המשנ"ב שם (ס"ק לו), שאין זה מנהג ותיקין, אלא יש לעשות את המלאכה על ידי ישראל, כיון שמסתבר שיזדרז בדבר יותר, וכל שיש סכנה ודאית, אפילו אם אין בחילול השבת אלא ספק הצלה, כל הזריז הרי זה משובח. ובספק סכנה, דייק בשו"ת שבת הלוי (ח"ו סי' כה ובח"ח סי' עז) מדברי הט"ז, שאף שמחללים שבת לצורך זה, מ"מ מותר לעשות זאת על ידי נכרי כל עוד עומד הישראל על גביו.

ובפיקוח נפש שאין בו בהילות, כגון בטיפול קבוע שידוע מראש שצריך לעשותה, דעת הגר"י קרליץ (חוט שני ח"ד פפ"ט ס"ק כא) שלא נחלקו בכך הרמ"א והט"ז, ולכל הדעות יש לעשותו לבתחילה על ידי נכרי בפיקוח ישראל. וכן פעולות שאינן חלק מהטיפול הישיר בחולה, כגון כתיבת ממצאי המחלה או כיבוי הנר כדי שחולה שיש בו סכנה יוכל לישון, דעת הגרש"ז אויערבך (נשמת אברהם ח"ה סי' שכח ס"ק א) והגר"י קרליץ (שם ס"ק כ), שצריך להשתדל לעשותה על ידי נכרי.

ולמעשה, כתב בשו"ת שבת הלוי (ח"ח שם), שלמרות שהלכה כהט"ז, מנהג העולם כהרמ"א, מאידך, בשו"ת אגרות משה (אורח ח"ה סי' כה) כתב שנכון לדינא לעשות כהט"ז.

וכשאפשר לעשות את המלאכה על ידי שינוי, כתב הרמ"א (שם) שיש לעשותה באופן זה, והוסיף המשנ"ב שם (ס"ק לו), שהוא הדין כשניתן לעשות את המלאכה על ידי קטן. ובטעם הדבר כתב שם (ס"ק לה), שכיון שניתן לעשות את המלאכה בהיתר [היינו באיסור דרבנן], אין לעשותה באיסור. והוסיף, שאם אין החולי בהול, יש לעשות את המלאכה בשינוי, אף אם על ידי השינוי יתאחר הדבר מעט.

וכשמחלל שבת לצורך פיקוח נפש על ידי שינוי, דעת הגרש"ז אויערבך (ששי"כ פל"ב הע' פו) שיש לפרסם בפני הנוכחים שבאמת מותר לחלל את השבת אפילו בלא שינוי, באופן שיש מקום לחשוש שמא יגרם על ידי זה עיכוב. [וכן כתב הט"ז הג"ל, שבאופן שנותן לנכרי לעשות את המלאכה כפי דעת הגרמ"א הנ"ל, יגלה לרבים שמותר אף לישראל לחלל שבת לצורך זה].

ומי שיכול היה לעשות את המלאכה על ידי נכרי או בשינוי, ולא עשה כן, דעת הגרש"ז אויערבך (ששי"כ שם) שאינו חייב חטאת,

הלכות שבת סימן רעז רעה

ביאורים ומוספים המשך

על ידי זה לידי דיחוי ועיכוב בעשיית המלאכה.

ומכך שהשוחה את הטיית הנר לריבוי בשיעורים, משמע שכשם שברביבוי בשיעורים אין תועלת לחולה, כך גם בהטיית הנר, אבל אם תהיה לחולה תועלת בהטייה זו, יהיה הדבר תלוי במחלוקת רש"י והמגיד משנה המובאת לעיל (הגרש"ב וולדנברג).

[ביה"ל ד"ה בשביל]

עין פסיקת שבת סעיף 17¹⁷ וכו', וכלמי השנה אפשר שיכבד עליו החלי ויסקפן יותר¹⁸.

17) שם התבאר שיש לפקח מפולת שנפלה על אדם, אף על פי שמצאוהו כשהוא מרצץ וברור שלא יוכל לחיות אלא חיי שעה. ולמרות שהטעם שאמרו בגמרא (יומא פה, ב) שמותר לחלל שבת לצורך פיקוח נפש הוא משום 'חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה', וטעם זה אינו שייך באדם שיחיה חיי שעה, כתב הביה"ל שם (ד"ה אלא לפי) שמה שהזכירו בגמרא 'שבתות' הוא לאו בדוקא, ויש לחלל שבת אף כדי שישמור את שאר המצוות, היינו שבאותה שעה ישוב בליבו ויתודה, וכמבואר במאירי (יומא שם). ועוד, שבגמרא שם הובא טעם נוסף לדבר, משום 'חיי בהם', דהיינו שיש לדחות את כל המצוות בשביל חיים של ישראל, וישנם אופנים שמחמת טעם זה לבד מחללים את השבת.

18) ומטעם זה מותר הדבר אף לדעת רש"י המובא בביה"ל לעיל (ד"ה לכבות), וכמו שכתב הביה"ל לקמן (סי' שכח ס"ד ד"ה כל שרגילים), שכל שיש חשש שעל ידי מניעת המלאכה יחלש החולה ויכבד חליו עליו, מותר לחלל את השבת אף לדעת רש"י. [ודלא כמו שכתב הבית מאיר לקמן (סי' שכח ס"ז ד"ה תו), שצורך השינה אינו אלא כשאר צרכיו של החולה, ואין במניעתו סכנה, ולכן רק לדעת המגיד משנה מובן ההיתר לכבות את הנר].

[ביה"ל ד"ה החולה]

דהתירו לכתוב פקודות הנפיש אף נחלת של עין בשביל שלא יזיקו כה¹⁹.

19) חוקא במקום היזק הגוף, אבל במקום היזק ממון בלבד, מבואר במשנ"ב שם (ס"ק פד) שאסור לכבות את הגחלת.

שאם לא יעשוה לא תיגרם מכך כל סכנה לחולה, אין לעשותה בשבת אפילו לצורך חולה שיש בו סכנה, אלא יעשוה על ידי נכרי כדין צרכי חולה שאין בו סכנה. וכתב המשנ"ב שם (ס"ק יד), שלדעת המגיד משנה (פ"ב מהל' שבת הי"ד) כל מלאכה שיש לחולה בה צורך קצת, ורגילים לעשותה בחול, מותר לישראל לעשותה בשבת לצורך החולה אף אם אין במניעתה משום סכנה, כיון שהחולי עצמו יש בו סכנה. וסיים שם, שלהלכה נכון להחמיר באיסורי תורה כדעת רש"י, כיון שפוסקים רבים סוברים כמותו [וכמו שהאר"ק להוכיח בביה"ל שם ס"ד ד"ה כל שרגילים]. אמנם, אם יש צורך גדול בדבר, כתב השעה"צ שם (ס"ק יא) שלכל הדעות מותר לעשות כן.

12) אמנם, בביה"ל לקמן (שם) הוכיח מדברי התשב"ץ שהתיר לחלל שבת כדי לישב את דעת החולה, שהוא סובר כדעת המגיד משנה, ולדבריו כאן הרי גם רש"י מודה באופן זה. ויתכן שאין כוונת הביה"ל כאן להתיר את הדלקת הנר אלא בצירוף הטעם האחר, דהיינו שיש לעשות כן כדי לראות מה נצרך לחולה (הגרש"ב וולדנברג).

13) שם הקשה על מה שאמרו בגמרא (שבת קכח, ב) בטעם היתר הדלקת הנר ליולדת, שהוא משום ישוב דעתה, שלכאורה אף בלא טעם זה יש צורך בהדלקת הנר כדי לראות מה היא צריכה.

14) שם (ס"א ד"ה ומדליקין) יישב בשם הב"ח, שביאור הלשון 'אם היתה צריכה', היינו שהגיע הלילה שבודאי צריכה לנר לישוב דעתה.

15) ואם יש ליולדת נר קטן, והיא חוששת שאינו מאיר היטב, ורוצה שידליקו אור גדול יותר, דעת הגרש"ז אויערבך (שולחן שלמה סי' של ס"ק ד) שמותר להדליק עבורה נר נוסף כדי שיהיה די אור כפי הרגילות תמיד.

16) שם התבאר שאסור להרבות בשיעורים שלא לצורך, ולא הותר לעשות לחולה אלא כדי השיעור שנצרך לו. אמנם באופן שהדבר בהול, כתב הרמ"א (שם) שאין לדקדק בדבר, שלא יבוא

הלכות שבת סימן רעט

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ג]

ס"ק ד). אמנם, לענין הוצאת המת לרשות הרבים, צירף המשנ"ב לקמן (סי' שיא ס"ק י) את דעת הרמב"ם לחומרא.

ולגבי עשיית 'תולדה' שאין צריך לגופה, כתב המרכבת המשנה (פ"ו מהל' שבת ה"ב, ופי"ב ה"ב) שלכל הדעות פטור עליה מדאורייתא, שכל שלא עושה את המלאכה לצורך האב, אין היא נחשבת 'תולדה' ואין עליה שם מלאכה כלל. מאידך, האגלי טל (רש ס"ק יז אות סג בהג"ה) הוכיח שאין חילוק בין אב לתולדה לענין זה, וכן הוכיח הגרש"ז אויערבך (שרית מנחת שלמה ח"א סי' יב ס"ק א).

25) וכעין זה כתב בשעה"צ לקמן (סי' שטו ס"ק סא) לענין ספק איסור נטילת נשמה, שיתכן שמה שנחשב כספק דאורייתא ואסור, אף על פי שהיא מלאכה שאינה צריכה לגופה נובספק היה צריך לכאורה להיות מותר כשאר ספק דרבנן. טעם הדבר הוא משום שעיקרו מדאורייתא.

וכן לגבי עשיית מלאכה שאינה צריכה לגופה בבין השמשות, כתב לקמן (סי' שמב ס"ק א) שגם לסוברים שמלאכה שאינה צריכה לגופה אינה אסורה אלא מדרבנן, מ"מ גורו על כך בבין השמשות [אפילו לצורך מצוה או בשעת הדחק]. כיון שהוא חמור משאר שבותים.

[ביה"ל ד"ה החולה]

ד"ש לומר דהתם משום צמצום דנפשים²⁶, מה שאין כן בענינו בחולה [חיד' 27]. וכן לגבי קרן המונח במקום שעלול להזיק את הרבים, כתב הש"ע לקמן (סי' שח ס"ח) שמותר לטלטל ברשות הרבים פחות פחות מארבע אמות, ובכרמלית אפילו ארבע אמות [והיינו עד שישלכנו למקום שאין הרבים דורשים שם, כמו שביאר המשנ"ב שם (ס"ק עח), וטעם הדבר, שבמקום היזק לרבים לא גזרו רבנן איסור שבות.

ולגבי זכויות שנשברה במקום שעלולים שבריה להזיק, כגון על השולחן וכדו', כתב הרמ"א שם (ס"ו) שמותר לפנותם, וביאר המשנ"ב שם (ס"ק עז). שלמרות שסתם בית אין הרבים מצויים בו, מ"מ איסור לטלטל מוקצה קל הוא, והתירוהו גם במקום היזק היחיד.

27) אמנם, לענין הפסת מורסא כדי להוציא ליחה, שכתב הש"ע לקמן (סי' שכח ס"ח) שמותר לעשות כן, כתב המשנ"ב שם (ס"ק צ) שכיון שמלאכה שאינה צריכה לגופה היא, התירו לעשות כן משום צער אף על פי שהוא צער של יחיד. [ונראה במאירי (שבת כט, ב) שכתב, ששונה כיבוי הנר שאינו מסיר את החולי בידים אלא שלפעמים גורם לכך, מהפסת מורסא שעל ידה מסיר את החולי, ועוד, שהנוק הבא מן הנר הדולק אינו מבורר כל כך, ועוד, שאפשר להסיר את הנוק הבא מהאור באופנים אחרים, כגון על ידי העמדת מוחיצה וכדו'. וראה בביה"ל לעיל (ד"ה מתר, במוסגר)]. וכן כתב לקמן (סי' שכח ס"ק קיג) לגבי התות חלב אשה על מי שאחזתו רוח רעה, וכן לקמן (סי' של ס"ק לב) לגבי אשה המצטערת מן החלב שיש לה, שמותר לה להוציאו בידה כיון שאלו מלאכות שאין צריך לגופן הותרו במקום צער. וכן התיר לקמן (סי' שטו ס"ק לו) לצדו פרעוש ולהשליכו, כדי שלא יעקצנו ויצטער מכך.

וגר הדולק בחדר שיש בו שלשה חולים שאין בהם סכנה, כתב הגרש"ז אויערבך (שרית מנחת שלמה ח"א סי' ז אות א ד"ה גם מבואר) שאם אי אפשר להוציא את הנר או את החולים מהחדר, מותר לכבותו, שהרי צער של רבים הוא.

סימן רעט

דיני טלטול הנר בשבת

[משנ"ב ס"ק א]

שהוא דבר האסור בטלטול¹, ומגו דאתקצאי לביני השמשות² אתקצאי לליל יומא³ וכו', דנקמא לן בה לאסוניה⁴.

1) ובטעם איסור טלטול השלהבת, כתב החזו"א (א"ח סי' מא ס"ק טז) המשך במילואים עמוד 17

אסור לכוות²⁰ וכו', אפילו ה"י אסור מדברי סופרים²¹ וכו', אין צריך לכבוי בשביל עצמו²² וכו', וכן הדימין בשאר מלאכות²³ וכו', תיב עליה²⁴ וכו', צד חייב לליל עלמא²⁵.

20) ולכבות את הנר בשינוי, דעת הגרנ"פ שיינברג (חידושי בתרא) שלכאורה יש להתיר, מאחר שנחשב הדבר כשבות דשבות שהותר לצורך חולה נוכפי שמוכח לקמן (סי' שמ ס"ק ג) שלענין האופנים שהותרה אמירה לנכרי מצד שבות דשבות, נחשבת עשיית מלאכה בשינוי כשבות. הוסיף, שאכן כך היא משמעות לשון המשנ"ב לקמן (סי' שכח ס"ק גז), שכל השבותים הותרו על ידי שינוי לצורך חולה, אלא שיתכן ששבות של כיבוי לא הותר אף באופן זה, משום שהוא חמור יותר משאר שבותים [כמבואר להלן].

ולגבי היתר אמירה לנכרי לכבות את הנר לצורך מקצת חולי או מצוה, מחמת הטעם שהכיבוי הוא מלאכה שאינה צריכה לגופה והוא 'שבות דשבות', ראה מה שכתבנו בביה"ל לקמן (סי' שטו ס"ב ד"ה לצד).

ולגבי אמירה לנכרי לעשות מלאכה דאורייתא בשינוי, ראה מה שכתבנו לקמן (סי' שז ס"ק ט).

ולהוציא את הנר מחוץ לחדר בשביל החולה שאין בו סכנה, דעת הגרש"ז אויערבך (שש"כ פ"ג הע' כד ובח"ג שם) שאם החולה מצטער מחמת הנר ורצו שישן, מותר לעשות כן, ויש להוציא את הנר בנחת, שלא יבא לידי כיבוי הנר והבערתו. [ונראה בפמ"ג סי' רעח משב"ז ס"ק א ובסי' רעט ס"ק י, ובתהלה לדוד סי' רעט ס"ק יא].

21) אמנם לענין רחיצת תינוק במים ביום טוב כשמתחתיו יש חיתול נקי שנשרה במים ומתכבס על ידי כך, כתב הביה"ל לקמן (סי' שב ס"י ד"ה דלא) שיש להתיר לעשות מלאכה שאינה צריכה לגופה לצורך קטן, כיון שנחשב הוא כחולה שאין בו סכנה [אלא שיתכן שלא סמך על זה אלא בצירוף מה שכתב שם לעיל, שיש צודים לומר שהדבר לא נחשב ככיוס כלל. הגרש"ז אויערבך (שולחן שלמה סי' שב ס"ק יט אות ג) חילק, שכיון שהמכניס את החיתול אינו מתכוין לכבסו, ואין זה אלא פסיק רישא שיתכבס, יש להקל בדבר. וראה שש"כ פ"ג הע' טג]. וכן מבואר ממה שכתב המשנ"ב לקמן (סי' שכח ס"ק קיג), שאף על פי שאסור להתניו חלב אשה על מי שאחזתו רוח רעה, מ"מ אם יש צער גדול בדבר מותר לעשות כן, כיון שהוא מלאכה שאינה צריכה לגופה. וראה דברת משה (שבת סי' כו הע' עג) שדן לחלק בין צער סתם לצער גדול. וראה עוד מה שכתב המשנ"ב לקמן (סי' שטו ס"ק כז) לענין צידת נחש שאינו ממית, שלסוברים שמלאכה שאינה צריכה לגופה אינה אסורה אלא מדברי סופרים, מותר לעשות כן משום ההיזק העלול להיגרם לבני אדם.

22) אכן, מכך שהבערה לצורך אור או חימום נחשבת מלאכה הצריכה לגופה, הוכיח הגרש"ז אויערבך (שרית מנחת שלמה ח"א סי' יב אות א) שאין צריך שתהיה תכלית המלאכה לאותו הצורך שהיה במשכן, שהרי ההבערה שדיתה במשכן נעדרה לבישול הסממנים, ולא לצורך אור או חימום.

23) וכן לענין מת שהסריח בבית, כתב לקמן (סי' שיא ס"ק י) שהוצאתו לרשות הרבים נחשבת מלאכה שאינה צריכה לגופה, שהרי אין המוציא צריך את המת ברה"ר. ומטעם זה, המוציא אשפה מהבית לרה"ר מפני שאינו רוצה שתהיה בבית, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"א קונטרס מלאכת מחשבת סוף אות ו) שמסתבר שנחשב הדבר כמלאכה שאינה צריכה לגופה [שאסורה רק מדרבנן לדעת הרבה פוסקים, אמנם לענין הלכה, ראה בהע' הבאה דעת המשנ"ב לגבי הוצאת מת מהבית].

24) הוביאו הש"ע לקמן (סי' שטו ס"ח) לענין מלאכת צידה, וכן לקמן (סי' שלד ס"יז) לענין מלאכת כיבוי. אכן להלכה, כתב בביה"ל לקמן (סי' שמ ס"א ד"ה וחוב) שדעת הש"ע לפסוק כשאר הראשונים, שמלאכה שאינה צריכה לגופה אינה אסורה אלא מדרבנן, וכן פסק המשנ"ב לקמן (סי' שלד ס"ק פה), וכן היא דעת החזו"א (א"ח סי' נו

א שבת מיד וקרי
מאיר, הרי"ף ורא"ש
שם ונמקים פרק כה
ב שם ונמקים קמא,
רמב"ם פרק ג וכן
נראה
הרמב"ם בפרק כה
ומדברי רמב"ם
במקום ב ומדברי
הרא"ש ומהות אשרי פרק ג דשבת ד מרדכי שם והאגור בשם רבי ישעיה

א אגר שהדליקו בו באותה שבת, (א) אף-על-פי ששבת, אסור (ב) [א] לטלטלו. [בין (ב) * מותר השמן שבנר שהדליקו בו באותה שבת, אסור (ג) לטלטלו ולהסתפק ממנו באותה שבת: ב גר זה שאמרנו שאסור לטלטלו, (ד) * אפלו לצרף גופו ולצרף מקומו אסור. וינש מי שהתיר, ולא נראה דבריו: הגה וינש אומרים, דמי שהוא (ה) איסטניס והנר (ו) מאיס עליו, מותר (ז) להוציאו, דהיי לדידה כגוף של רעי.

שערי תשובה

[א] לטלטלו. עין בה"ט. וקב"ח בבי"י בשם אדמו"ר ק"ש ח"ב: מי שחש בעיניו ויגדל הקב"ח ואור הנר מדיק לו, אפ"כ אסור לטלטלו להעמידו בבית אחר, ע"ש:

באור הלכה

בגמרא, ואס"פן הקא נמי יתירו בשביל החולה? וינש לומר דהתם משום צנא דרביס²⁶, מה שאין בן בענגנו בחולה יחיד²⁷ [פמ"ג]. ונראה פשוט דבענגנו לא דוקא הקב"ח אסור, והוא הדין להשפיל אורה מעט גס"פן אסור בחולה שאין בו סנה, כידוע דהמעט האור הוא בכלל מכבה, ונכ"ל בכמה מקומות: * מותר השמן שבת. עין במשנה בריה השעם, משום דאסור להסתפק בבין השמשות ששהיה דולק וכו', עין שם, והוא מהר"ן. וליפי נה גבר של לדעת וחלב שבת ביום טוב ודשבת אסור בנדיה וכן גבר של שמן אף בטלטול, משום מקצה מחמת אסור היה מותר להשתמש בהנותר אינה תשימש, דהא גם בעת שהיה דולק היה מותר לקצוץ מלשה על-ידי הנלקה, לפי דעת רמ"א בסימן תריר סעיף ג בהג"ה [ועין שם מה שכתבנו על זה במשנה בריה²⁸], מיהו, בגמרא יש עוד טעם אחר לרבי שמעון, דהואיל ונתקנה בעת שנתה דולק למנותו, וממילא לדין דקמא לן דרבי יהודה, אמרנו מגו דאתקצא לבין השמשות אתקצא לכלי יומא, אס"פן לפי זה הוא הדין גבר של שנה וחלב שהדלק לשם מצות יום טוב וקב"ח אסור להשתמש בו שוב שום תשימש אחר ביום טוב, ולא תקנה אלא למנות הנלקה ביום טוב²⁹, והוא הדין אם הנר נעשה משמן וקב"ח, אסור לאכל הותר אף ביום טוב³⁰; כל זה מתבאר מדברי הפנ"א אברהם וחספת שבת: * אפלו לצרף גופו וכו'. עין במשנה בריה כמה שכתבתי דאין חילוק וכו'. ואפלו ודשבת התרומה המבואר בסימן ש"ט סעיף ד לענין מציא אבן על-יפי הקב"ח, דסבירא לה דבסיס לא הוי אלא אס"פן דעתו שישאר בן כל השבת, וקב"ח הלא הנר עומד להכבות, אס"פן הלא לא נעשית המנוחה כלל בסיס להנר, מפל מקום הקא צדיא, והוא אינן בדעתו לסלק האסור מעל הבסיס בשבת, ולכן לא נתבשל הבסיס לגבה, מה שאין בן קנה שאין דעתו כלל לסלק אפלו על-ידי אינו יהודי הנר מן המנוחה עד שיקבה, ממילא נעשית המנוחה בסיס להנר מתחלת השבת³¹, ומגו דאתקצא וכו', בן קב"ח בספר תוספת שבת, ולא קט"ו. גם בפרי מגדים במשפוט וקב"ח

באר היטב

(א) לטלטלו. ואם יש אימת א"י, מותר לטלטלו אחר ששבת, ש"ג. וירש"י משמע דוקא במקום סנה, אבל שלא במקום סנה אסור, עמ"א:

משנה ברורה

והנהגה, ואין לו עצה להסתיר את האור, גס"פן מותר לכבות. וכתבו (ג) האחרונים, והוא הדין בשביל החולה שהוא ספק סנה גס"פן מותר לכבות, (ג) אבל בשביל חולה שאין בו סנה אסור לטלטלו²⁰ לכלי עלמא, ואפלו להפוסקים דסבירא להו דאין על כפוי חייב חטאת משום דהיי מלאכה שאין צריך לגופה, אפלו הכי אסור מדברי סופרים²¹. ולכן נקראת מלאכה שאין צריך לגופה, שהרי אין צריך לתכלית המלאכה, כי אין צריך לכבוי בשביל עצמו²², אלא שהוא מכבה מפני אינה ענין, כגון כדי שישן החולה, או שהוא חס על השמן שבת שלא ידלק פלו עכשו, או שהוא חס על חרס הנר שלא יתקלקל מפני חזק ההדלקה, או שמכבה עצים דולקים מפני שחש עליהם, או שמכבה את הדלקה מפני שחש על ממונו, כל זה מקרי אינו צריך לגופו, שהרי אינו מכבן לתכלית המלאכה עצמה. וכן הדימין בשאר מלאכות²³, כגון החופר גמא ואין צריך אלא לעפרה, שהמלאכה היא הגמא, וחיוב בבית משום בונה ובשדה משום חורש, וכיון דאין צריך לגמא הרי מלאכה שאין צריך לגופה. ואין לה כפוי הנצריך לגופו אלא כשהוא מכבה עצים כדי לעשות מהן פחמין, דהלא זה צריך לגוף המלאכה, שהרי אי אפשר לעשות פחמין אם לא שיקבה, וכן כשהוא מכבה את הפתילה מפני שצריך לתקבה, שיהא נאחז בה האור ופה כשיחזור וידלקנה. וכל זה שכתבנו הוא לדעת הרבה פוסקים, והרמב"ם פוסק דמלאכה שאין צריך לגופה חייב עליה²⁴. ואפלו להפוסקים הנ"ל, (ד) אסור בבית חמור משאר אסור דרבנן פניו דיש בו צד חייב לכלי עלמא²⁵:

א (א) אף-על-פי ששבת וכו'. והינו (ב) אפלו לא נשאר בו שמן כלל, (ג) ונתעם, דכיון דבין השמשות היה אסור בטלטול, לפי שגעשה הנר והשמן ונתפילה בסיס לשלכתה שהוא דבר האסור בטלטול¹,

ומגו דאתקצא לבין השמשות² אתקצא לכלי יומא³, וזהו הנקרא בגמרא 'מקצה מחמת אסור', דקמא לן בה לאסור⁴, אם יש אימת אינו יהודי עליו על-ידי הנר וקמו שניה בזמן האמוראים, שהיתה אמה אחת שהיו מקדיין ביום חגם על ישראל שיהדליקו נר באותו היום, וכל כי האי גונא, מותר לטלטלו לאחר ששבת [שלישי גבורים, וכן הסכים בספר תוספת שבת, ודלא כמגן אברהם]. ומפרי מגדים משמע שאם נרא שיהיה (ג) או שאר הפסד ממון, לכלי עלמא שרין: (ב) מותר השמן שבת. והוא הדין מותר הנר העשוי מחלב ונשנה (ד) שהדליקו בו באותה שבת וקב"ח [אחרונים]: (ג) לטלטלו ולהסתפק ממנו וכו'. והואיל ונתקנה בתחלת בניית השבת, דהיינו שביין השמשות ששהיה דולק היה אסור להסתפק ממנו, דהמסתפק משמן שבת חייב משום מכבה, ויבדלעיל בריש סימן רסה, (ה) אתקצא לכלי יומא שלא להסתפק ממנו אף אחר ששבת, וכיון שאסור להנות ממנו כל יום השבת ממילא אסור גס"פן לטלטלו, דאינו ראי לכלום, ומלכד זה, בטלטול גופא הקצה בבין השמשות, שנעשה הכל בסיס להשלכתה, ויבדלעיל בריש סעיף קטן א: ב (ד) אפלו לצרף וכו'. ולא דמי לשאר כלי ששלאכתו לאסור דמותר לטלטלו לצרף גופו ומקומו, וכמו דאיתא בסימן שח סעיף ג, דהבא פניו דבין השמשות היה אסור לטלטלו אף לצרף גופו ומקומו, דהיינו בסיס להשלכתה ונכ"ל, (ו) מגו דאתקצא לבין השמשות לכלי יומא לגמרי. (ז) ואין חילוק בכל זה בין הנר שהדליקו בו השמן ובין המנוחה שהדליקו בה הנרות, דגם הוא נעשה בסיס להנרות: (ח) איסטניס. והב"ח ויגן אברהם פסקו דאף מי שאינו איסטניס, אם הוא אומר שמאוס עליו, שרי לסלקו מעל השלחן, (ט) ומשמע בב"ח דלא הקל אלא בגר של חרס, שהוא מאוס בנדיא, ויבדלעיל בסעיף ג, (ט) והוא הדין של עין, אבל של מתכת לא מאיס. ויבדלעיל ה"חיים משמע דיש להחמיר באינו איסטניס, ויבדע הנה"ה: (י) מאיס עליו. הינו שאינו יכול לסבל שיהא מנה אצל⁵ לאחר ששבת או למחר ביום: (ז) להוציאו. הינו, כשהוא מנה במקום ישיבתו שרי להוציאו משם, אבל אם הוא מנה במקום אחר, גם האיסטניס אסור

שער הצינן

(ג) תוספת שבת ופרי מגדים: (ג) וקמא: (ד) עין בתיאודס כלל מה בשם התוספות וכן בכמה מקומות, וכעין זה העתיקו בבאור הלכה בשם הפרי מגדים: (ה) דהאסור הוא גם על הנר גופא: (ז) מגן אברהם וישיא: (ז) ויסם הפרי מגדים על זה: ויבדלעיל צריך עין, ונראה שפנזנו דאפלו באפן זה גס"פן אינו מתיר כל-יפן מימא דרב דאמר: כדאי הוא רבי שמעון וכו', דמשמע דלכך יהודה דאית לה מקצה מחמת אסור אסור, והא לקמן בסימן שלו סעיף ב בסבירא לה לדעת ראשונה שם, וכן הסימו האחרונים שם, דמקצה במקום פסידא אין אסור לטלטל; אף לפי מה שכתב הפנ"א אברהם שם⁶]. דנראה במקום שהנדר בהול דחלשין שיבוא ליד אסור דאורייתא אם לא נהירי בטלטול אבל אם לא בהול לא⁷, אפשר לישב קצת: (ד) דאם לא הדליקו באותה שבת מקרי כלי ששלאכתו לאסור, ומותר לטלטל לצרף גופו ומקומו, ויבדלעיל בסימן שח במשנה בריה סעיף קטן ד⁸: (ה) מגן אברהם בשם הר"ן: (ו) בית יוסף: (ז) אחרונים: (ח) מחצית השקל: (ט) פן משמע בגמרא מיד דשל עין נמי מאיס:

הלכות שבת סימן רע"ט

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ג]

ס"ק ד). אמנם, לענין הוצאת המת לרשות הרבים, צירף המשנ"ב לקמן (סי' שי"א ס"ק י) את דעת הרמב"ם לחומרא.

ולגבי עשיית 'תולדה' שאין צריך לגופה, כתב המרכבת המשנה (פ"ו מהל' שבת ה"ב, ופי"ב ה"ב) שלכל הדעות פטור עליה מדאורייתא, שכל שלא עושה את המלאכה לצורך האב, אין היא נחשבת 'תולדה' ואין עליה שם מלאכה כלל. מאידך, האגלי טל (רש"י ס"ק יז אות סג בהג"ה) הוכיח שאין חילוק בין אב לתולדה לענין זה, וכן הוכיח הגרש"ז אויערבך (ש"ת מנחת שלמה ח"א סי' יב ס"ק א).

25) וכעין זה כתב בשעה"צ לקמן (סי' שט"ז ס"ק סא) לענין ספק איסור נטילת נשמה, שיתכן שמה שנחשב כספק דאורייתא ואסור, אף על פי שהיא מלאכה שאינה צריכה לגופה נובטפק היה צריך לכאורה להיות מותר כשאר ספק דרבנן. טעם הדבר הוא משום שעיקרו מדאורייתא.

וכן לגבי עשיית מלאכה שאינה צריכה לגופה בבין השמשות, כתב לקמן (סי' שמ"ב ס"ק א) שגם לסוברים שמלאכה שאינה צריכה לגופה אינה אסורה אלא מדרבנן, מ"מ גורו על כך בבין השמשות [אפילו לצורך מצוה או בשעת הדחק]. כיון שהוא חמור משאר שבותים.

[ביה"ל ד"ה החולה]

ד"ש לומר דהתם משום צמצום דנפשים²⁶, מה שאין כן בענינו בחולה [חיד' 27]. וכן לגבי קרן המונח במקום שעלול להזיק את הרבים, כתב הש"ע לקמן (סי' שח ס"ח) שמותר לטלטל ברשות הרבים פחות פחות מארבע אמות, ובכרמלית אפילו ארבע אמות [והיינו עד שישלכנו למקום שאין הרבים דורשים שם, כמו שביאר המשנ"ב שם (ס"ק עח), וטעם הדבר, שבמקום היזק לרבים לא גזרו רבנן איסור שבות.

ולגבי זכויות שנשברה במקום שעלולים שבריה להזיק, כגון על השולחן וכדו', כתב הרמ"א שם (ס"ו) שמותר לפנותם, וביאר המשנ"ב שם (ס"ק עז). שלמרות שסתם בית אין הרבים מצויים בו, מ"מ איסור לטלטל מוקצה קל הוא, והתירוהו גם במקום היזק היחיד.

27) אמנם, לענין הפסת מורסא כדי להוציא ליחה, שכתב הש"ע לקמן (סי' שכ"ח ס"ח) שמותר לעשות כן, כתב המשנ"ב שם (ס"ק צ) שכיון שמלאכה שאינה צריכה לגופה היא, התירו לעשות כן משום צער אף על פי שהוא צער של יחיד. [ונראה במאירי (שבת כט, ב) שכתב, ששונה כיבוי הנר שאינו מסיר את החולי בידים אלא שלפעמים גורם לכך, מהפסת מורסא שעל ידה מסיר את החולי, ועוד, שהנוק הבא מן הנר הדולק אינו מבורר כל כך, ועוד, שאפשר להסיר את הנוק הבא מהאור באופנים אחרים, כגון על ידי העמדת מוחיצה וכדו'. וראה בביה"ל לעיל (ד"ה מותר, במוסגר)]. וכן כתב לקמן (סי' שכ"ח ס"ק קיג) לגבי התות חלב אשה על מי שאחזתו רוח רעה, וכן לקמן (סי' של ס"ק לב) לגבי אשה המצטערת מן החלב שיש לה, שמותר לה להוציאו בידה כיון שאלו מלאכות שאין צריך לגופן הותרו במקום צער. וכן התיר לקמן (סי' שט"ז ס"ק לו) לצדו פרעוש ולהשליכו, כדי שלא יעקצנו ויצטער מכך.

וגר הדולק בחדר שיש בו שלשה חולים שאין בהם סכנה, כתב הגרש"ז אויערבך (ש"ת מנחת שלמה ח"א סי' ז אות א ד"ה גם מבואר) שאם אי אפשר להוציא את הנר או את החולים מהחדר, מותר לכבותו, שהרי צער של רבים הוא.

סימן רע"ט

דיני טלטול הנר בשבת

[משנ"ב ס"ק א]

שהוא דבר האסור בטלטול¹, ומגו דאתקצאי לביני השמשות² אתקצאי ללילי יומא³ וכו', דנקמא לן בה לאסורא⁴.

1) ובטעם איסור טלטול השלהבת, כתב החזו"א (א"ח סי' מא ס"ק טז) המשך במילואים עמוד 17

אסור לכוות²⁰ וכו', אפילו ה"י אסור מדברי סופרים²¹ וכו', אין צריך לכבוי בשביל עצמו²² וכו', וכן הדימין בשאר מלאכות²³ וכו', תיב עליה²⁴ וכו', צד חייב ללילי עלמא²⁵.

20) ולכבות את הנר בשינוי, דעת הגרנ"פ שיינברג (חידושי בתרא) שלכאורה יש להתיר, מאחר שנחשב הדבר כשבות דשבות שהותר לצורך חולה נוכפי שמוכח לקמן (סי' שמ"ב ס"ק ג) שלענין האופנים שהותרה אמירה לנכרי מצד שבות דשבות, נחשבת עשיית מלאכה בשינוי כשבות. הוסיף, שאכן כך היא משמעות לשון המשנ"ב לקמן (סי' שכ"ח ס"ק נז). שכל השבותים הותרו על ידי שינוי לצורך חולה, אלא שיתכן ששבות של כיבוי לא הותר אף באופן זה, משום שהוא חמור יותר משאר שבותים [כמבואר להלן].

ולגבי היתר אמירה לנכרי לכבות את הנר לצורך מקצת חולי או מצוה, מחמת הטעם שהכיבוי הוא מלאכה שאינה צריכה לגופה והוא 'שבות דשבות', ראה מה שכתבנו בביה"ל לקמן (סי' שט"ז ס"יב ד"ה לצד).

ולגבי אמירה לנכרי לעשות מלאכה דאורייתא בשינוי, ראה מה שכתבנו לקמן (סי' שז ס"ק ט).

ולהוציא את הנר מחוץ לחדר בשביל החולה שאין בו סכנה, דעת הגרש"ז אויערבך (שש"כ פ"ג הע' כד ובח"ג שם) שאם החולה מצטער מחמת הנר ורצו שישן, מותר לעשות כן, ויש להוציא את הנר בנחת, שלא יבא לידי כיבוי הנר והבערתו. [ונראה בפמ"ג סי' רעח משב"ז ס"ק א ובסי' רעט ס"ק י, ובתהלה לדרד סי' רעט ס"ק יא].

21) אמנם לענין רחיצת תינוק במים ביום טוב כשמתחתיו יש חיתול נקי שנשרה במים ומתכבס על ידי כך, כתב הביה"ל לקמן (סי' שב ס"י ד"ה דלא) שיש להתיר לעשות מלאכה שאינה צריכה לגופה לצורך קטן, כיון שנחשב הוא כחולה שאין בו סכנה [אלא שיתכן שלא סמך על זה אלא בצירוף מה שכתב שם לעיל, שיש צודים לומר שהדבר לא נחשב ככיוס כלל. הגרש"ז אויערבך (שולחן שלמה סי' שב ס"ק יט אות ג) חילק, שכיון שהמכניס את החיתול אינו מתכוין לכבסו, ואין זה אלא פסיק רישא שיתכבס, יש להקל בדבר. וראה שש"כ פ"ג הע' טג]. וכן מבואר ממה שכתב המשנ"ב לקמן (סי' שכ"ח ס"ק קיג), שאף על פי שאסור להתניו חלב אשה על מי שאחזתו רוח רעה, מ"מ אם יש צער גדול בדבר מותר לעשות כן, כיון שהוא מלאכה שאינה צריכה לגופה. וראה דברת משה (שבת סי' כו הע' עג) שדן לחלק בין צער סתם לצער גדול. וראה עוד מה שכתב המשנ"ב לקמן (סי' שט"ז ס"ק כז) לענין צידת נחש שאינו ממית, שלסוברים שמלאכה שאינה צריכה לגופה אינה אסורה אלא מדברי סופרים, מותר לעשות כן משום ההיזק העלול להיגרם לבני אדם.

22) אכן, מכך שהבערה לצורך אור או חימום נחשבת מלאכה הצריכה לגופה, הוכיח הגרש"ז אויערבך (ש"ת מנחת שלמה ח"א סי' יב אות א) שאין צריך שתהיה תכלית המלאכה לאותו הצורך שהיה במשכן, שהרי ההבערה שדיתה במשכן נעדרה לבישול הסממנים, ולא לצורך אור או חימום.

23) וכן לענין מה שהסריח בבית, כתב לקמן (סי' שי"א ס"ק י) שהוצאתו לרשות הרבים נחשבת מלאכה שאינה צריכה לגופה, שהרי אין המוציא צריך את המת ברה"ר. ומטעם זה, המוציא אשפה מהבית לרה"ר מפני שאינו רוצה שתהיה בבית, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"א קונטרס מלאכת מחשבת סוף אות ו) שמסתבר שנחשב הדבר כמלאכה שאינה צריכה לגופה [שאסורה רק מדרבנן לדעת הרבה פוסקים, אמנם לענין הלכה, ראה בהע' הבאה דעת המשנ"ב לגבי הוצאת מת מהבית].

24) הוביאו הש"ע לקמן (סי' שט"ז ס"ח) לענין מלאכת צידה, וכן לקמן (סי' שלד ס"יז) לענין מלאכת כיבוי. אכן להלכה, כתב בביה"ל לקמן (סי' שמ"א ד"ה וחוב) שדעת הש"ע לפסוק כשאר הראשונים, שמלאכה שאינה צריכה לגופה אינה אסורה אלא מדרבנן, וכן פסק המשנ"ב לקמן (סי' שלד ס"ק פה). וכן היא דעת החזו"א (א"ח סי' נו

א שבת מיד וקרי
מאיר, הרי"ף ורא"ש
שם ונמקים פרק כה
ב שם ונמקים קמא,
רמב"ם פרק ג וכן
נראה
הרמב"ם בפרק כה
ומדבר דבני יתום
במקום ב ומדבר

הרא"ש ומהות אשרי פרק ג דשבת ד מרדכי שם והאגור בשם רבי ישעיה

שערי תשובה

[א] לטלטל. עין בה"ט. וקב"ח בבי"ש בשם אדמו"ר ש"ח: מי שחש בעיניו ויגדל
הקב"ח ואור הנר מרדכי לו, אפ"כ אסור לטלטל להעמידו בבית אחר, ע"ש:

באור הלכה

בגמרא, ואס"פן הקא נמי יתירו בשביל החולה? ד"ש לומר דהתם משום צנא
דביתם²⁶, מה שאין בן בענינו בחולה יחיד²⁷ [פמ"ג]. ונראה פשוט דבענינו
לא דוקא הקב"ח אסור, והוא הדין להשפיל אורה מעט גס"פן אסור בחולה
שאין בו סכנה, כדדע דהמקצת האור הוא בכלל מכבה, ונכ"ל בכמה מקומות:
* מותר השמן שפבר. עין במשנה בריה השעם, משום דאסור להסתפק בבין
השמשות בשהיה דולק וכו', עין שם, והוא מהר"ן. וליף נה גבר של לדעת וחבל
שכבה ביום טוב ונדבשבת אסור בנדיה וכן גבר של שמן אף בטלטול, משום
מקצה מחמת אסור היה מותר להשתמש בהנותר איהו תשמיש, דהא גם בעת
שהיה דולק היה מותר לקצוץ מלמשה על ידי הנלקה, לפי דעת רמ"א בסימן תריר
סעיף ג בהג"ה [ועין שם מה שכתבנו על זה במשנה בריה]²⁸. מיהו, בגמרא יש עוד
טעם אחר לרבי שמעון, דהואיל ונתקנה בעת שנתה דולק למנותו, וממילא לדין
דקמא לן כרבי יהודה, אמרנו מגו דאתקצא לבין השמשות אתקצא לכלי יומא,
אס"פן לפי זה הוא הדין גבר של שנה וחבל שהדלק לשם מצות יום טוב וקב"ח,
אסור להשתמש בו שוב שום תשמיש אחר ביום טוב, דלא תקנה אלא למצות
הדלקה ביום טוב²⁹, והוא הדין אם הנר נעשה משמן וקב"ח, אסור לאכל הנותר אף
ביום טוב³⁰; כל זה מתבאר מדברי הפנ"א אברהם וחספת"שבת: * אפלו לצורך
גופו וכו'. עין במשנה בריה כמה שכתבתי דאין חילוק וכו'. ואפלו דהספרי
התרומה המובא בסימן ש"ט סעיף ד לענין מציא אבן על"פ החבית, דסבירא לה
דבסיס לא הני אלא אס"פן דעתו שישאר בן כל השבת, ונקא הלא הנר עומד
להכבות, אס"פן הלא לא נעשית המנוחה כלל בסיס להני, מפל מקום הנא עד"א,
הוא אינן בדעתו לסלק האסור מעל הבסיס בשבת, ולכן לא נתבשל הבסיס לגבה,
מה שאין בן בנה שאין דעתו כלל לסלק אפלו על ידי אינו יהודי הנר מן המנוחה
עד שיקבה, ממילא נעשית המנוחה בסיס להנר מתחלת השבת³¹, ומגו דאתקצא
וכו', בן פתח בספר תוספת"שבת, דלא קט"ו. גם בפריי"מגדים במשפוט וקב

באר היטב

(א) לטלטל. ואם יש אימת א"י, מותר לטלטל אחר שכבה, ש"ג. וירש"י
משמע דוקא במקום סכנה, אבל שלא במקום סכנה אסור, עמ"א:

משנה ברורה

והנהגה, ואין לו עצה להסתיר את האור, גס"פן מותר לכבות. וכתבו
(ג) האחרונים, והוא הדין בשביל החולה שהוא ספק סכנה גס"פן מותר
לכבות, (ג) אבל בשביל חולה שאין בו סכנה אסור לכוכות²⁸ לכלי
עלמא, ואפלו להפוסקים דסבירא להו דאין על כפוי חייב חטאת
משום דהני מלאכה שאין צריך לגופה, אפלו הכי אסור מדברי סופרים²¹.
ולכן נקראת מלאכה שאין צריך לגופה, שהרי אין צריך לתכלית
המלאכה, כי אין צריך לכבוי בשביל עצמו²², אלא שהוא מכבה מפני
איהו ענין, כגון כדי שישן החולה, או שהוא חס על השמן שפבר שלא
ידלק פלו עכשו, או שהוא חס על חרס הנר שלא יתקלקל מפני חזק
ההדלקה, או שמכבה עצים דולקים מפני שחש עליהם, או שמכבה את
הדלקה מפני שחש על ממונו, כל זה מקרי אינו צריך לגופו, שהרי אינו
מכבן לתכלית המלאכה עצמה. וכן הדימין בשאר מלאכות²³, כגון
החופר גמא ואין צריך אלא לעפרה, שהמלאכה היא הגמא, וחיוב בבית
משום בונה ובשדה משום חורש, וכיון דאין צריך לגמא הני מלאכה
שאין צריך לגופה. ואין לה כפוי הצריך לגופו אלא כשהוא מכבה
עצים כדי לעשות מהן פחמין, דהלא זה צריך לגוף המלאכה, שהרי אי
אפשר לעשות פחמין אם לא שיקבה, וכן כשהוא מכבה את הפתילה
מפני שצריך לתקבה, שיהא נאחז בה האור ופה כשיחזור וידלקנה.
וכל זה שכתבנו הוא לדעת הרבה פוסקים, והרמב"ם פוסק דמלאכה
שאין צריך לגופה חייב עליה²⁴. ואפלו להפוסקים הנ"ל, (ד) אסור בבית
חמור משאר אסור דרבנן פניו ד"ש בו צד חייב לכלי עלמא²⁵:

א אף-על-פי שכבה וכו'. והינו (ב) אפלו לא נשאר בו שמן
כלל, (ג) ונתעם, דכיון דבין השמשות היה אסור בטלטול, לפי שגששה הנר והשמן ונתפלתה בסיס לשלכתה שהוא דבר האסור בטלטול¹,

ומגו דאתקצא לבין השמשות² אתקצא לכלי יומא³, וזהו הנקרא בגמרא 'מקצה מחמת אסור', דקמא לן בה לאסור⁴, אם יש אימת אינו יהודי
עליו על ידי הנר וקמו שניה בזמן האמוראים, שהיתה אמה אחת שהיו מקדיין ביום חגם על ישראל שיהדליקו נר באותו היום, וכל כי האי
גונא, מותר לטלטל לאחר שכבה [שלטריגבורים, וכן הסכים בספר תוספת"שבת, ודלא כמגן אברהם]. ומפריי"מגדים משמע שאם נרא שיהיה
(ג) או שאר הפסד ממונו, לכלי עלמא שרין: (ב) מותר השמן שפבר. והוא הדין מותר הנר העשוי מחלב ונשנה (ד) שהדליקו בו באותה שבת
וקב"ח [אחרונים]: (ג) לטלטל ולהסתפק ממנו וכו'. והואיל ונתקנה בתחלת בניית השבת, דהינו שכתבין השמשות בשהיה דולק היה אסור
להסתפק ממנו, דהמסתפק משמן שפבר חייב משום מכבה, ויבדלעיל בריש סימן רסה, (ה) אתקצא לכלי יומא שלא להסתפק ממנו אף אחר שכבה,
וכיון שאסור להנות ממנו כל יום השבת ממילא אסור גס"פן לטלטל, דאינו ראי לכלום, ומלכד זה, בטלטול גופא הקצה בבין השמשות, שגששה
הכל בסיס להשלכתה, ויבדלעיל בריש סעיף קטן א: ב (ד) אפלו לצורך וכו'. ולא דמי לשאר כלי שפלאכתו לאסור דמותר לטלטל לצורך גופו
ומקומו, וכמו דאיתא בסימן שח סעיף ג, דהבא פניו דבין השמשות היה אסור לטלטל אף לצורך גופו ומקומו, דהנה בסיס להשלכתה ונכ"ל, וכן
(ו) מגו דאתקצא לבין השמשות לכלי יומא לגמרי. (ו) ואין חילוק בכל זה בין הנר שהדליקו בו השמן ובין המנוחה שהדליקו בה
הנרות, דגם הוא נעשה בסיס להנרות: (ה) איסטינים. והב"ח ויגן אברהם פסקו דאף מי שאינו איסטינים, אם הוא אומר שמאוס עליו, שרי לסלקו
מעל השלחן, (ח) ומשמע בב"ח דלא הקל אלא בגר של חרס, שהוא מאוס בנדיה, ויבדלעיל בסעיף ג, (ט) והוא הדין של עין, אבל של מתכת לא
מאוס. ויבדלעיל ה"חיים משמע ד"ש להחמיר באינו איסטינים, ויבדע הנה"ה: (ו) מאיס עליו. הינו שאינו יכול לסבל שיהא מנה אצל⁵ לאחר
שכבה או למחר ביום: (ז) להוציאו. הינו, כשהוא מנה במקום ישיבתו שרי להוציאו משם, אבל אם הוא מנה במקום אחר, גם האיסטינים אסור

שער הצינן

(ג) תוספת"שבת ופריי"מגדים: (ג) וקמא: (ד) עין בתיי"אדם כלל מה בשם התוספות וכן בכמה מקומות, וכעין זה העתיקו בבאור הלכה בשם הפריי"מגדים: (ה) דהאסור
הוא גם על הנר גופא: (ג) מגן אברהם ויש"א: (ג) וס"ס הפריי"מגדים על זה: ויבדלעיל צריך עין, ונראה שפננו דאפלו באפן זה גס"פן אינו מתיר כל"פ מיתא דרב
דאמר: כדאי הוא רבי שמעון וכו', דמשמע דלכ"י יהודה דאית לה מקצה מחמת אסור אסור, והא לקמן בסימן שלו סעיף ב בסבירא לה לדעת ראשונה שם, וכן הסימו
האחרונים שם, דמקצה במקום פסידא אין אסור לטלטל; אף לפי מה שכתב הפנ"א אברהם שם⁶. דנראה במקום שהנדר בהול דחלשין שיבאו ליד אסור דאורייתא אם לא
נחורו בטלטול אבל אם לא בהול לא⁷, אפשר לישב קצת: (ד) דאם לא הדליקו באותה שבת מקרי כלי שפלאכתו לאסור, ומותר לטלטל לצורך גופו ומקומו, ויבדלעיל
בסימן שח במשנה בריה סעיף קטן ד⁸: (ה) מגן אברהם בשם הר"ן: (ו) בית יוסף: (ז) אחרונים: (ח) מחצית השקל: (ט) פן משמע בגמרא מ"ד דשל עין נמי מאיס:

(ב) (ח) וְהִמָּחִיר לֹא הִפְסִיד (מרדכי ריש ביצה): ג' ה' לְטַלְטֵל גַּר עַל-יְדֵי שְׁנוֹתָיִן עָלָיו לָחֶם בְּשֶׁבֶת, (ז) (ט) אָסוּר. וְאִם נָתַן עָלָיו (י) הִלָּחֵם מִבְּעוֹד יוֹם, יִישׁ מִי שִׁמְחִיר לְטַלְטֵלוֹ בְּשֶׁבֶת (ז) (ז) עַל-יְדֵי לָחֶם זֶה, וְאֵין לְסַמֵּךְ עָלָיו: ד' (יא) 'אִם הִתְנָה מִעֶרְב־שֶׁבֶת עַל גַּר זֶה שִׁיטְלֵלָנוּ מִשִּׁכְּבָהּ, מִתָּר לְטַלְטֵלוֹ אַחֵר שֶׁכְּבָהּ: הִגָּה וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּלֹא מִהְיֵה תִנְאִי, וְכֵן נוֹהֲגִין בְּמִדְיָנוֹת אֵלּוּ. (יב) וְדִין הַתִּנְאִי, עֵינִן לִקְשֹׁן סִימָן (ס) תַּרְלַח (הג"א) פָּרָק כִּירָה וְה"י ח"ב וְכֹל-כֵּן. ג' נוֹהֲגִין (יג) לְטַלְטֵלוֹ עַל-יְדֵי אִינוֹרְהֶדֶר, וְאֵין בָּהּ מִשּׁוֹם אֲסוּר אֲמִירָה (ו) לְאִינוֹרְהֶדֶר, הוֹאִיל וְהַמִּנְהַג כִּף (יד) הָרִי כְּאֵלוֹ הִתְנָה עָלָיו מִתְחִלָּה וְשָׂרִי, כֵּן נִרְאֶה לִי: ה' "גַּר שֶׁהִדְלִיקוּ בְּשֶׁבֶת לְחִיָּה וְלִחְלָה, וְיִלְדָּה וְהַחֲיָה וְנִתְרַפָּא הוֹלָה, (טו) מִתָּר (ו) (י) לְטַלְטֵלוֹ אִם כְּבָהּ. (יז) וְהוּא הִדִּין לְמִדְּלִיק בְּשֶׁבֶת (ט) (יח) בְּשׁוֹגֵג וְכָבֵה שֶׁמֶתָר לְטַלְטֵלוֹ: ו' *גַּר שֶׁלֹּא הִדְלִיקוּ בוֹ בְּאוֹתָהּ שֶׁבֶת, 'אֶפְלוֹ הוּא שֶׁל חֶרֶס דְּמָאִים וְאֶפְלוֹ הוּא

(ג) וְהַמְחִמֵּר: ט"ס, וְצִיל הַמִּקְדָּשׁ לֹא הִפְסִיד, ב"ח, ע"ן ט"ו. וְנֹכַח אֲלֵיהֶם
 וְרָבָה מִקֵּם גִּרְסָא הִשְׁתַּבֵּחַ דִּפְרִישׁוּ הַמְחִמֵּר לֵאמֹר הַסֵּדִיר מִצְוַת עֹנֵן שְׂבֵת, ע"ש:
 (ד) אֲסוּר. בְּרִין דְּהַתְקַצְעָא לְבַה"ש: (ז) ע"י לָחֶם זֶה. דְּהוּי רַב בָּסִים לְדָבָר
 (אין לִסְמֹךְ לִפְנֵי, לֵפִי הַשְׁמֵקן שֶׁבֶר חֵינֵר עֲלִימָא עֲלִימָא הִלָּחֵם לִפִּי שְׁרָרָא
 לֵלֹא לְאַחֵר שֶׁבָּבָה אֲסוּר: (ה) תרל"ח. ר"ל דָּשֵׁם נִתְבָּאֵר שֶׁיִּשְׁעֶשְׂהוּ קָדָם בַּה"ש,
 מִהֵנָּה תֵּאֵב: (ו) לֹא"י. וְאֵעִיג דְּבִסְמֵן יֵרֵב סִיג מִמֵּיר לִוְמֵר לֹא"י וְכִי, הֵנִי
 אֲדָר, אֲבָל הֵכָא מִרְיָ שְׁאִינוּ עוֹשִׂים אֶלֶּא לְעֻנְף הָרַר שְׁלֹא יִגְבֹּה זֶה אֲסוּר אֲפִלּוּ
 יִמָּר לִקְטִיל מִן הַדָּר ע"י: שִׁירָאֵל הַמְּקוֹרֵה שֶׁלִּדְרִיקָא בַּה מִקְבֵּל שֶׁשִּׁיג
 י"ח הֵכָא מִקְבֵּל בַּה"ש: (ח) בְּשׁוּגָה. הִיב מִמֵּיר שְׁרִי, דִּבְרָה מִקְבֵּל דְּחֵה עֲבִידִים

לְטַלְטֹל מִמָּקוֹם לְמָקוֹם כְּלָלִי עֲלָמָא [אחרונים]: (ח) וְהַמְחִיר
לֹא הַפְסִיד. צָרִיף לומר: (י) וְהַמְחִיר יַחְמִיר, וְהַפְקֵל לֹא
הַפְסִיד: **ג (ט) אָסור**. השַׁעַם, דָּהָא מִלְּמָקוֹם קָבֵר דְּאִתְקַצְאִי
בְּכִיבֵי-הַשְּׁמָשׁוֹת, דְּעֵדִין לֹא הִיָּה בּוּ אִזּוּ לָחֵם, וּמִגּוּ דְּאִתְקַצְאִי בְּכִיבֵי-
הַשְּׁמָשׁוֹת וְכו': (י) **הִלָּחֵם**. הִנֵּנוּ, (יא) אִם הִלָּחֵם הוּא חֲשִׁיב
אֲעָצְלוּ יוֹתֵר מִהַשְּׁמָן¹⁴³, וְהוּא הִדִּין אִם מִנִּיחַ שְׂאֵר דְּבֵר חֲשׁוֹב, דָּאֵז
אֲמַרְיִנן בֵּינן דְּהוּר נַעֲשֶׂה בְּסִיס לְאִסוּר דְּהוּא הַשְּׁמָן וְיִלְהֵת,
וְיִהְיֶה חֲשׁוֹב טַפִּי, וְלִכְף שְׂרִי¹⁴⁴, כְּמוֹ שְׁתּוֹב סִימֵן שִׁי; וּמִפֶּל מִקּוֹם
סִיסִים הַמְחַבֵּר שְׂאִין לְסַמֵּךְ עַל זֶה, וְהַשַּׁעַם, דְּכִינן דְּהַמְנוּגָה עֲקֹר
שֶׁשֶׁתָּה שֶׁשֶׁתָּה מִשְׁבִּיל הַשְּׁלֵהֶתָה, לְכֵן נַעֲשִׂית תַּמִּיד טַפִּל וּבְסִיס
לְהַשְׁלִיכָתָה וְלֹא לְחָלֵם וְשֹׁאֵר דְּכָרִים אֲמִידִים אֵף שֶׁהֵם חֲשׁוֹבִים
וְיִוֹתֵר [מ"א]: **ד (יא) אִם הִתְנֶה וְכו'**¹⁴⁵. מִשּׁוּם דְּגַר עֲשִׂי לְהַכְתּוֹב,
מִשּׁוּם הֵכִי מִהֵנִי בֵּה תַנְאִי, אֲבָל בְּשֹׂאֵר בְּסִיס לְדָבֵר הָאִסוּר, אֵף
לְדַעַה רֵאשׁוֹנָה לֹא מִהֵנִי תַנְאִי לְהַתְנוּת כְּשִׁיסְתַּמֵּל הַדְּבָר-אִסוּר מִן

הבסיס, שִׁיָּהָא מִתַּר הַשְּׁתַּמֶּשׁ [מ"א וש"א]. וְעֵינָן לִקְסֵן בְּסִימָן תִּקִּית בְּבִארוּ הַלֵּקֶה¹⁶: (יב) וְדִין הַתְּנָאי עֵינָן לִקְסֵן וְכוּ'. הֵיטָּ לַעֲנֵן שִׁיעֲשֹׂהוּ קִדְּם בִּין־הַשְּׁמֻשׁוֹת, כַּמְבָּאָר שָׁם, אָבֵל הָכָא אֵינוּ כֹּחֵל לִימָר אֶפְסֵלו וְדַעַה רֵאשׁוּנָה אֵינִי בּוֹדֵל מִהֲנֵר כֹּל בִּין־הַשְּׁמֻשׁוֹת, כְּמוֹ הַתֵּם, דְּהָא בִּין־הַשְּׁמֻשׁוֹת הוּא דוֹלֵק וְעַל־כֵּן אֲסוּר לִטְלֹטְלוּ [מ"א]. וּמִדְּבָרֵי הַגֵּן"א בְּבִארוּ, דְּכַתְּבָא דִּסְבָּרָא הִרְאֵשׁוּנָה סְבִיבָא לֵה כְּגֵרֶסֶת הִר"ף שָׁם כְּבִיעָה דָּף ל, מִשְׁמַע לְכֹאנְדָּה דְּמִנְיָה גִסְרֵן בְּאוּמָר אֵינִי בּוֹדֵל, כִּידְעָה שִׁטַּת הִר"ף שָׁם: (יג) לִטְלֹטְלוּ עַל־יְדֵי אֵינוּ־יְהוּדִי. הֵיטָּ אֶפְסֵלו אִם אֵינוּ צָרִיךְ לוֹ לַעֲרֹךְ גּוֹפּוֹ וּמְקוֹמוֹ, רַק שְׂלָא יַגְבֵּב אוֹ שְׂלָא יִפְסֵד [אחרונים]: (יד) הָרִי בְּאֵלוֹ הַתְּנָה. רוֹצֵה לִימָר, דְּלִטְלֹטְלוּ עַל־יְדֵי אֵינוּ־יְהוּדִי, מִצְרַפִּינָן לָהּ הַדְּעָה רֵאשׁוּנָה דְּתֵנָאי מִהֲנִי. וְאִם הַעֲמִיד צִשִּׁית עַל הַשְּׁלַחֵן וְדַעַתוּ הִנֵּה שִׁידֻלֵּק כֹּל הַיּוֹם כֹּל [כְּמוֹ אֶרְצִיסִי וְכַדוּמָה] וְכִבְהָ, דְּכִנְיָה לֹא שִׁיךְ לִימָר הֵנִי בְּאֵלוֹ הַתְּנָה, אֶפְשֵׁר דְּאֲסוּר לִטְלֹטְלוּ אִף עַל־יְדֵי אֵינוּ־יְהוּדִי [פמ"ג]; וְהֵיטָּ דְּוָקָא כְּרִי שְׂלָא יַגְבֵּב, אָבֵל לַעֲרֹךְ גּוֹפּוֹ וּמְקוֹמוֹ (יז) שְׂרִי עַל־יְדֵי אֵינוּ־יְהוּדִי בְּכֹל גּוֹנִי¹⁷: ה' (טו) מִתַּר וְכוּ'. דְּאֵינָן מְקַצֵּה לַחֲצִי שֶׁבֶת, דְּוָקָא אִם אֲתַקְצָא בִּין־הַשְּׁמֻשׁוֹת שְׂהוּא בַּתְּחַלְתַּת כְּנִיסַת הַשֶּׁבֶת, הוּא דְּאֲמָרִינָן דְּאֲתַקְצָא לְכָלִי שֶׁבֶת אִף לֵאחֹר שֶׁכִּבְהָ, אָבֵל לֹא כִנְיָה (יג) שֶׁדְּהָלִי מְעַבֵּר־שֶׁבֶת לַמָּחָה (יד) וְחֹלֶה שִׁשִּׁי שׁוֹ בּוֹ סִנְיָה, שֶׁהִנֵּה מִתַּר בַּתְּחַלְתַּת הַשֶּׁבֶת לִטְלֹטְלוּ, לֹא אֲתַקְצָא לְכָלִי שֶׁבֶת¹⁸ לֵאמֹר שֶׁחֲנֻפֶּא תְּחֹלֶה אֲלֵא עַל זֶמַן שְׂהוּא דוֹלֵק בְּכַדְבֵּר, וְכַל־שֶׁפֶן אִם הִדְלֵק בִּשְׁבֶּת גּוֹפֵא לַעֲרֹךְ מִתָּהּ וְחֹלֶה, לֹא אֵיהִי דוֹלֵק כֹּלֵל בִּין־הַשְּׁמֻשׁוֹת, כְּוִדָּא לֹא אֲתַקְצָא לְכָלִי יוֹמָא: (טז) לִטְלֹטְלוּ אִם כִּבְהָ. הֵיטָּ דְּוָקָא לַעֲרֹךְ גּוֹפּוֹ אוֹ מְקוֹמוֹ, דְּלֹא עֲרִיפֵא מִשְׁאָר כְּרִי שֶׁמֶלֶאכְתּוֹ לֵאסוּר [אחרונים]: (יז) וְהוּא הִדִּין וְכוּ'. הַכֹּל מִשְׁעֵם הַנָּ"ל, דְּאֵינָן מְקַצֵּה לַחֲצִי שֶׁבֶת, שִׂיאֲסֵר אִף אַחֵר שֶׁכִּבְהָ: (יח) בְּשׁוּגָג. נִקְטָה בְּשׁוּגָג,

(י) ב"ח ומגן אברהם ונגז'... וצ"ח בהג"א דמשמע דלפי דעת הג"ה לאו כל אדם יכול לומר איסטגים אני, אלא מי שידע שהוא איסטגים: (יא) מנגן אברהם בשם הריב"ש ותוספת שבת. ולמסקנא דריב"ש דהוי כאלו אחי, אפשר דאפילו השמן חשוב יותר סתם לטלטל אחר שבת, אך מבאר הג"א שזמן לך דף מ לא משמע דמשום תנאי אלא משום בסיס להקדש ולאסור, ועל"כ כפי חשוב יותר: (יב) אחרונים: (יג) כן תכבד הפרימגנים ושיא, דאפילו הדלק מערב שבת למחל וחולה גם"פ שרי לטלטל, ותמה על המגן אברהם דמשמע מדבריו הפך זה. ולענינת דעמי דגם המגן אברהם מודה לזה, וכנתח המגן אברהם דגם זה מקרי מקצה למצי שבת הואיל ובתחתית השבת היה סתם לטלטל, וגם זה נפנת להרשב"א למצינן הטוב בפרכיו: (יד) כן תכבד הפרימגנים. דאלו הדלק בשביל חולה שאין לו סכנה אסור לטלטל, אף לאחר שבת, שכן שם המגן אברהם.

תרגומים: 1 נר המדלק ביום השנה לפטירת הורים.

הלכות שבת סימן רע"ט

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק י']

הינן, אם הלחם הוא חשיב אצל יו"ת מהשק"ם⁽¹³⁾ וכו', וזהו חשבוש טפי, ולקח שרי⁽¹⁴⁾.

(13) אמנם, לעיל (סי' רע"ט ס"ק יח) כתב שצריך שהלחם יהיה חשוב יותר מן השלהבת.

(14) ולענין כיצד נמדדת חשיבות ההיתר ביחס לאיסור, ראה מה שכתבנו לעיל (שם).

[משנ"ב ס"ק יא']

אם התנה וכו'⁽¹⁵⁾, וצ"ל לקמן בסימן תקיח בבאור הלכה⁽¹⁶⁾.

(15) ובאופן עשיית התנאי, כתב החזו"א (או"ח סי' מד ס"ק יג) שבדבר שראוי לאיזה שימוש בשבת ועומד לכך, די להתנות שאין הוא מקצוה מטלטל, ונכלל בזה היתר להשתמש בו בשבת, ואינו צריך להתנות כן בפירוש.

ולגבי נרות שאין בהם שימוש לצורך גופן, כגון נרות שבזמנינו, צידד החזו"א (שם) שאסורים הם בטלטול אפילו לצורך גופו ומקומו, אף אם לא הדליק בהם באותה שבת. וראה דברי המשנ"ב לקמן (סי' שח ס"ק לד) ובמה שכתבנו שם.

(16) שם כתב (ס"ח ד"ה נוטלים), לגבי סוכה רעועה שנפלה ביום טוב, והתנה עליה מבעוד יום שיוכל להשתמש בעצים שלה, שדינה תלוי במחלוקת השו"ע והרמ"א כאן, שלדעת השו"ע מועיל התנאי, ולדעת הרמ"א אין התנאי מועיל. והחזו"א כתב (או"ח סי' מט ס"ק ד), שמועיל תנאי בסוכה רעועה, משום שיש לצרף את דעת הפוסקים הסוברים שקיימא לן כרבי שמעון במוקצה אף ביו"ט, ולשיטתם מותר גם בלא תנאי, ולכן אף אם נחמיר ביו"ט כרבי יהודה, מ"מ תנאי יועיל.

[משנ"ב ס"ק יד']

אכל לצורך גופו ומקומו שרי על ידי אינו יהודי בכל גווני⁽¹⁷⁾.

(17) ובטעם ההיתר כתב לעיל (סי' רע"ט ס"ק לא), שכיון שמותר לישראל עצמו לטלטל את הדבר המוקצה על ידי טלטול מן הצד, לכן אף כשמטלטלו על ידי נכרי, אין בזה איסור. אמנם להתיר טלטול על ידי נכרי מחמה לצל, מחמת שמותר לישראל עצמו לטלטל את המוקצה לצורך זה על ידי טלטול בגופו, מבואר כאן שאין להתיר, וביאר הגרש"ז אויערבך (שש"כ פ"ל הע' סה) את הטעם בזה, שהוא משום שטלטול בגופו אינו נחשב כטלטול שמחמתו נתיר טלטול ממש על ידי נכרי.

אמנם, לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור מחמה לצל על ידי נכרי, כתב לקמן (סי' שח ס"ק טו) שמותר. וביאר הגרש"ז אויערבך (שם), שהוא מפני שמותר לישראל עצמו לטלטל את הכלי לצורך גופו ומקומו [ועי"ש שכתב ביאור נוסף].

[משנ"ב ס"ק טו']

לא אֶתְקַצְאִי לְכָלִי שֶׁבִּשְׁבֶּת⁽¹⁸⁾.

(18) וכן נר שהדליק נכרי בביתו שלו בבין השמשות וכבה לאחר מכן, כתב בביה"ל לקמן (סי' שי ס"ב ד"ה בשל) שאינו עושה את המנורה לבסיס, כיון שבתחילת השבת לא הוקצתה, ומותר לישראל לטלטלה. והחזו"א כתב (או"ח סי' מד ס"ק יב), שלבאורה גם באופן זה נחשבת המנורה מוקצה, משום שבשעה שהנר דולק אסור לטלטלה, מפני שאינה ראויה לכלום או מפני שנעשית בסיס לשלהבת, ואם כן נאסרה המנורה בטלטול גם לאחר מכן.

[ביה"ל ד"ה אפול']

ומגו דאֶתְקַצְאִי לְבִינֵי־הַשְּׁמָשׁוֹת וכו'⁽¹⁹⁾.

(19) והחזו"א כתב (או"ח סי' מח ס"ק ח), שלמרות שהמנורה אינה בסיס אלא בשעה שהנר דולק בה ולא במשך כל השבת, מ"מ אסור לנער את הנר מהמנורה, ואף כשאין חשש כיבוי, שכיון שהמנורה מיוחדת ומיוחדת לנר, יש להחמיר יותר בדבר.

הלכות שַׁפַּת סִימָן רַעוּ

המשך מעמוד קודם

[שעה"צ ס"ק כ]

ומנהיג העולם להקל כהפגן אֶכְרֶהם וש"א³⁹).

(39) וכן היה המנהג בבית החזו"א (ארחות רבינו ח"א עמ' קיט).

הגרש"ז אויערבך (תשובה מכת"י, הובאה בשבות יצחק שם) כתב, שמסתבר שמגש העשוי לנרות אינו דומה למנורה, כיון שרגילים בשבת להניח עליו דבר חשוב של דיתור, כגון סידור או גביע של כסף.

הלכות שַׁפַּת סִימָן רַעוּ

המשך מעמוד נט

את דעת שאר הפוסקים לגבי טלטולם]. אכן, לגבי מכשירים חשמליים המופעלים על ידי סוללה, כגון שעון וכדו', דעת הגר"נ קרליץ (שם) שאינם מוקצה, כיון שאין זרם החשמל מתחבר למכשיר מבחוץ אלא המכשיר והסוללות בכלי אחד, ולכן נחשבים הם ככלי אחד ומותר לטלטלם.

ולגבי מנורה חשמלית, כגון פנס, כתב בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ה סי' כב אות ל) שלמרות שמעיקר הדין אין היא מוקצה [כשיטתו הנ"ל בשאר מכשירי חשמל], מ"מ אסור לטלטלה מפני שדומה היא לנר. אמנם, לגבי נורת בקרה הדולקת על גבי מכשיר חשמלי, כגון מיחם, כתב שם (סי' כא אות ד) שאינה אוסרת את הכלי בטלטול, כיון שנטפלת היא לכלי. מאידך, הגרש"ז אויערבך (שם) נקט, שאין חילוק בין פנס חשמלי לשאר מכשירי החשמל, וצידד שמותר לטלטלו. [אכן, בספר מאורי אש (פ"ב ד"ה עמ' 78 אמנם זאת, ובמהדורה החדשה פ"ב ענף ג עמ' קיד) כתב הגרש"ז אויערבך, שאף אם מן הדין מותר לטלטל מנורה חשמלית, מ"מ למעשה אין לטלטלה, כיון שהדבר נראה כעובדין דחול גמור, ויש לחוש שיחשבו המון העם שדיתר הטלטול הוא מחמת שאין בה אש, ויבואו להדליקה בשבת].

(2) וכשכבו נרות השבת באמצע בין השמשות, כתב הגרש"ז אויערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"ב סי' לד אות כז) שלמרות שלענין דין מוקצה צידד שאין דבר נעשה מוקצה לכל השבת אלא אם כן היה מוקצה במשך כל זמן בין השמשות [והובאו דבריו לקמן (סי' שט ס"ק יט)], מ"מ לענין נרות שבת, יתכן שהם נעשים מוקצה אף אם דלקו רק חלק מזמן בין השמשות. וביאר, שבנרות הרי התחדש דין נוסף בשו"ע לעיל (סי' רסג סי"ד), שיש אומרים שאסור לטלטלם ולגעת בהם משעה שהדולק, ולכן אף אם כבו באמצע בין השמשות, כבר חל עליהם איסור טלטול מוקצה בשעת הדלקתם, ושייך לומר בהם 'מינו דאיתקצאי'.

(3) אמנם, לגבי בהמה שנשחטה לצורך חולה בשבת, כתב השו"ע לקמן (סי' שיה ס"ב) שאין בה דין מוקצה, למרות שבבין השמשות לא נשחטה עדיין ולא היתה ראויה לאכילה, וביאר המשנ"ב שם (ס"ק ח), שלא חל עליה דין מוקצה משום שבבין השמשות לא דחאו בידים מלהשתמש בה, אלא רק לא היתה ראויה מצד עצמה, משא"כ כבר, שכשהדליק אותו בבין השמשות הרי דחאו בידים שלא להשתמש בו באותו זמן, ומיניו דאיתקצאי לבין השמשות איתקצאי לכל השבת. והחזו"א ביאר (או"ח סי' מא ס"ק ד) שגר אינו עומד לשימוש בשעה שהוא דולק, ולכן כשהדליקו נעשה מוקצה, משא"כ בהמה שעומדת לאכילה בכל עת, ורק מחמת האיסור לאכול ללא שחיטה אינה ראויה לאכילה בשבת, ולכן כשנסתלק האיסור מותרת היא באכילה.

(4) וכן לגבי מתג חשמל, שבבין השמשות היה אסור להורידו או להעלותו מפני שבכך היה מודליק או מכבה, כתב הגרש"ז אויערבך (שבת לישראל עמ' שג, שש"כ פלג הע' קיד) שגם בשעה שנפסק הזרם אסור להורידו או להעלותו משום שהוא מוקצה, שהואיל ואיתקצאי לבין השמשות מחמת איסור מלאכה, איתקצאי לכל היום. וכן כתב בשו"ת מנחת

שכל עור שהשלהבת דולקת, אין הדרך לטלטל את הנר מחשש פן תכבה, וכן מחמת שאינה עשויה להיטלטל כלל אלא להשתמש בה במקומה, ודבר שאינו עשוי להיטלטל כלל נחשב מוקצה אף אם נהנה ממנו בשבת. והקשה הגרש"ז אויערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"א סי' יד) על דבריו, שלפי זה נר הנמצא בתוך עששית, שאין חשש שיכבה בטלטול, לא יחשב מוקצה אם יהיה בדעתו ללכת עמו בשבת, והרי לא מצינו סוג מסוים של נרות שמותר בטלטול בשבת. ועוד העיר, שבימות החול בהרבה מקרים אין בני אדם נמנעים מטלטול הנר ממקום למקום כשהשלהבת דולקת, כגון על מנת להאיר במקומות החשוכים, ובפרט כשכבר אין לו צורך בנר במקום שבו הוא נמצא.

ולכן כתב הגרש"ז אויערבך (שם), ששלהבת נחשבת מוקצה משום שאינה כלי, וכן ביאר בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ג סי' ג). והוסיף הגרש"ז אויערבך (שם), שאף אין להחשיב את השלהבת כחלק מכלי מחמת שמשמשת יחד עם הנר, כיון שהאש נדונית בדבר בפני עצמו, הן מפני חשיבותה, הן מפני שמתחדשת כל רגע. ובשם הגרש"ז אויערבך הובא (ארחות שבת ח"ג בירורי הלכה סי' ב אות כא וח"ב פי"ט הע' רמא), שכיון שהשלהבת היא דבר השורף ומזיק ואין השימוש בה נעשה אלא בוהירות יתירה, לכן אף שהיא ראויה לשימוש של אור, מ"מ אין להחשיבה ככלי המוכן לשימוש, אמנם בדיט שמותר להשתמש בשלהבת עצמה לבישול וכדו', שימוש זה שהוא חשוב יותר, מחשיב את השלהבת לראויה לשימוש ומפקיע ממנה דין מוקצה.

ומכשירים חשמליים שיש בהם חוט להט שמתלבן ומתחמם, כגון תנור חימום, פלטה חשמלית או שמיכה חשמלית, כתב בשו"ת אגרות משה (שם) שאינם נחשבים מוקצה מחמת החוט הלהט, מפני שחוט זה נחשב ככלי, ששימושו הוא להתלהט, מזה שאין כן שלהבת של נר, שאינה כלי [וראה מה שכתבנו לקמן (סי' שח ס"ק י), אם נחשבים ככלי שמלאכתו לאיסור]. והגרש"ז אויערבך (שם) ביאר, שבכלים אלו אין שלהבת העומדת בנפרד מן הנר והפתילה, אלא החוט בלבד הוא שמתלהט, ואף הלהט שבו אינו מתחלף ומתחדש אלא קבוע תמיד, ועל כן יתכן שנחשב הוא ככלי. והוסיף, שיתכן שיהיה מותר לטלטלם אף לדעת החזו"א, מפני שאין חשש שתכבה בהם האש, ואף אין מקדישים עליהם שלא לטלטלם ממקום למקום, ורק באופן שהדולק מכשירים אלו בשבת עצמה [על ידי שען שבת], יתכן שלדעת החזו"א נחשבים הם כמוקצה משום נולד.

מאידך, דעת הגר"ש אלישיב (שבות יצחק מוקצה פי"ד אות א ס"ק ד), שאיסור טלטול השלהבת לא נתבאר כל הצורך, ולכן יש לדון מכשירי חשמל אלו כשלהבת, ואסור לטלטלם משום מוקצה. וכן דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"ג פמ"ב ס"ק א אות ג), שכתב שיתכן שאף מכשירי חשמל שאין בהם חוט המתלהט, כגון מאוורר, נחשבים מוקצה כשלהבת, מחמת שמוכרחים הם להיות מחוברים לזרם החשמל וטלטולם מוגבל, הדומים הם לשלהבת שאינה עשויה להיטלטל, כמבואר בחזו"א (שם) [וראה לקמן (סי' שח ס"ק י) שכתבנו

הלכות שבת סימן רע"ב

המשך מעמוד קודם

והוא הדין אם הנר נצפה מששון ונכה, אסור לאכל הנותר אף ביום טוב⁽¹¹⁾.
(9) שם (ס"ק כג) כתב, שכמה אחרונים כתבו שנכון להחמיר שלא לחתוך נר הדולק ביום טוב.

(10) ולהשתמש במותר השמן כדי להדליקו בחדר אחר, כתב הגרש"ז אויערבך (שש"כ ח"ג פ"ג הע' קכט) שמותר, כמו שמותר לחזור ולהדליקו בחדר שבו הוא נמצא.

(11) ואף שהאכילה היא גם צורך יום טוב, ביאר הגרש"ז אויערבך (שם) שמ"מ אסור לאכול את השומן, כיון שדלק השומן בבין השמשות ודיה אסור לאוכלו, נעשה הוא מוקצה לענין אכילה לכל היום כלו. והוסיף, שאם הודלק הנר ביום טוב עצמו לאחר בין השמשות, ולא נאסר משום 'מיגו דאיתקצאי', נראה שמותר לאכול את המותר ביום טוב.

[ביה"ל ד"ה אפולן]

נצטית המגנה קסיס להנר מתחלת השבת⁽¹²⁾.

(12) ולענין שולחן שהנרות מונחים עליו, ודיה בדעתו ליטלם למחרת על ידי נכרי, כתב במשנ"ב לעיל (סי' רע"ו ס"ק יח) שהשולחן לא נעשה מוקצה לדעת ספר התרומה, והיכל כדבריו במקום הפסד.

יצחק (ח"א סי' נה, ח"ב סי' קי אות ה, ח"ג סי' קלח אות א). וראה מה שכתבנו עוד לקמן (סי' שח ס"ק קנא).

[שעה"צ ס"ק ג]

אף לפי מה שכתב המגן אברהם שם⁽⁵⁾ וכו', אכל אם לא כהול לא⁽⁶⁾.

(5) ובמשנ"ב שם (ס"ק ז) כתב בפשיטות כדברי המג"א.

(6) ואם עבר וטלטל נר דולק כדי למנוע הפסד, כתב המשנ"ב שם (ס"ק עז) שצריך להתענות שלשה ימים [והיינו בזה"ב], כדי לכפר על חטאו.

[שעה"צ ס"ק ז]

במשנה ברוך סעיף קטן לד⁽⁷⁾.

(7) אכן, שם כתב שלדעת המור וקציעה אסור לטלטל נר לצורך גופו ומקומו, וראה מה שכתבנו שם.

[משנ"ב ס"ק ו]

היגו שאינו יכול לסבל שיהא מנח אצל⁽⁸⁾.

(8) ובגדר 'מאוס בעיניו' הנחשב כגרף של רעי, ראה מה שכתבנו לקמן (סי' שח ס"ק קל).

[ביה"ל ד"ה מותר]

מה שכתבנו על זה במשנה ברוך⁽⁹⁾ וכו', אלא למצות הדלקה ביום טוב⁽¹⁰⁾,

הלכות שבת סימן רע"ב רפא

המשך מעמוד ס

[משנ"ב ס"ק א]

מאחרין⁽¹⁾ וכו', משמע שגם בשבת מצנה למירה⁽²⁾.

(1) והטעם שמאחרים בשבת את קרבן התמיד, כתבו המהר"ל (הל' שבת אות לו) והב"ח, שהוא כדי שלא לבטל את שינת שחרית שיש בה עונג שבת.

(2) שכתב (בד"ה ובשבת), שכיין שבשבת הכל כבר מוכן מערב שבת, יפה להקדים לבוא בשחרית לבית הכנסת, כדי לקרוא קריאת שמע כותיקין.

[ביה"ל ד"ה מתן]

ולקנח אחריו במפה דם בתולים, צ"ע סימן שכ במגן אברהם אות כד וכה⁽⁸⁾.
(8) שם (ס"ק כד) הביא שהרדב"ז הקל בצביעה דרך ליכלוך, וחלק עליו המג"א, וכתב שאין להקל. ובמשנ"ב שם (ס"ק נט) כתב, שיש מקילים כשמקנה דרך ליכלוך, ויש לסמוך עליהם במקום שאי אפשר להיזהר בזה.

סימן רפא

שלא יכרע ב'ולף אנהנו מוידים'

הלכות שבת סימן רפא רפב

המשך מעמוד 120

(5) והוצאת ספר התורה מארון הקודש, כתב הערוך השלחן (ס"א) שלא ירצאו השליח ציבור עצמו, אלא יכבדו לאחר שירצאו וימסרו לשליח ציבור, שבכך יש יותר כבוד לספר התורה. וכן כתב השערי אפרים (שערי יפתחיים שערים ס"ב) בביאור דברי המטה משה.

(6) ולהניח את יד שמאל תחת יד ימין כדי לסייע בהחזקת ספר התורה, כתב השערי אפרים (שם) שמותר, ובפרט בספר תורה גדול וכבד. והוסיף, שאף שלענין כוס של ברכת המזון כתבו המג"א (סי' קפג ס"ק ו) והט"ז שם (ס"ק ג) שיש להחמיר שלא לסייע ביד שמאל אלא לצורך, לענין ספר תורה אפשר להקל, כיון שבכוס של ברכה האיסור הוא מדין הגמ', מה שאין כן בספר תורה שאין איסור זה אלא מסברת האחרונים כדי להתנאות לפני ה' במצות.

[שעה"צ ס"ק ב]

שנאמר "מימינו אש דת למו"⁽⁷⁾ וכו', מגן אברהם סעיף קטן ח⁽⁸⁾.

(7) וטעם נוסף כתב במשנ"ב לעיל (סי' קלד ס"ק יד), שכן מבואר בפסוק "וימינו תחבקני".

(8) שכתב שם, שלפי הטעם המבואר בגמ' (ברכות סב, א) שאין לקנח

ואם לא אמרו בשעה שהוציאו את ספר התורה מהארון, כתב לעיל (סי' קלד ס"ק יג) שיכול לאומרו עד השעה שפותחים את ספר התורה לקרוא בו. ואם נמצא באמצע 'ברוך שמי', וכבר התחילו הציבור לומר 'שמע ישראל', כתב הגר"ח קניבסקי (אשי ישראל פלי"ח הע' ד) שיפסיק ויאמר 'שמע ישראל' עם הציבור.

ואם מאריך באמירת 'הוא רחום' בשני וחמישי, והציבור כבר התחילו לומר 'ברוך שמי', כתב בספר יסוד ושורש העבודה (שער ה' פ"ח ד"ה בריך שמי) שראוי להפסיק ולומר עם הציבור 'ברוך שמי'. ובמקום שאין ארון קודש, ורוצים להביא ספר תורה קודם התפילה ולהניחו על הבימה עד שיקראו בו, כתב הגר"ח קניבסקי (אשי ישראל תשובה ע"ב בסוף הספר) שיש לומר 'ברוך שמי' בשעה שמכניסים את הספר תורה לבית הכנסת.

(4) ואף על פי שאסור לאדם לשאול צרכיו בשבת, כתב בשו"ת רב פעלים (ח"ב סי' מו) שכיון שנתקן נוסח זה כתפילה ובקשה לכל אדם ובכל שבת ושבת, נעשה הדבר כטופס תפילה קבוע, ולפיכך מותר לאומרו בשבת, וכעין זה כתב בשו"ת תורה לשמה (סי' קג).

בגדר איסור בקשת צרכים בשבת, ראה מה שכתבנו לעיל (סי' רסח ס"ק ב.